

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania M. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
o przeniesienie odpowiedzialności za składki na ubezpieczenie społeczne na
członka zarządu spółki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 grudnia 2023 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 16 września 2022 r., sygn. akt III AUa 1998/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie (organ rentowy) decyzją z 26 września 2013 r. orzekł, że M. W. (odwołująca się) jako członek zarządu spółki „W.” sp. z o.o. z siedzibą w P., poprzednia nazwa „B.”, odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie ze spółką za zobowiązania wynikające z działalności ww. spółki powstałe z tytułu nieopłaconych składek należnych na ubezpieczenia społeczne za okres: od października 2011 r. do października 2012 r. w łącznej kwocie 50.667,42 zł, na ubezpieczenie zdrowotne za okres: od października 2011 r. do października 2012 r. w łącznej kwocie 14.894,30 zł, na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od października 2011 r. do października 2012 r. w łącznej kwocie 4.095,07zł.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 2 września 2021 r., XXI U 751/21 oddalił odwołanie od powyższej decyzji. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z 16 września 2022 r., III AUa 1998/21 oddalił apelację odwołującej się.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że z odpisu pełnego z KRS i uchwały Zgromadzenia Wspólników z 20 października 2011 r. w sprawie powołania odwołującej do pełnienia funkcji Prezesa Zarządu wynikało wprost, że odwołująca się w okresie od 20 października 2011 r. do 11 grudnia 2012 r. była członkiem zarządu spółki „W.” sp. z o.o. (o poprzedniej nazwie „B.” Sp. z o.o.). Obciążenie odwołującej odpowiedzialnością za nieopłacone przez spółkę składki powstałe w okresie od października 2011 r. do października 2012 r. zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją nie wykraczało poza ramy czasowe pełnienia przez odwołującą funkcji członka zarządu w zainteresowanej spółce. Przyjęcie w sprawie karnej [...] że K. M. pełniła funkcje Prezesa Zarządu „B.” sp. z o.o. w P. pozostaje bez wpływu na odpowiedzialność odwołującej jako członka zarządu, którym w świetle dokumentów była, na gruncie art. 116 Ordynacji podatkowej.

Sąd Apelacyjny na podstawie materiału dowodowego stwierdził, że odwołująca się, pozostając w spornym okresie członkiem zarządu „W.” Sp. z o.o., nie zgłosiła wniosku o ogłoszenie upadłości spółki oraz nie dowiodła, że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło bez jej winy. W świetle zebranych w sprawie dokumentów i dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych (nie kwestionowanych przez apelującą) nie budziło wątpliwości, że po objęciu przez odwołującą się udziałów w spółce i przyjęciu funkcji członka - następnie Prezesa Zarządu, sytuacja spółki nadal uzasadniała złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości. Odwołująca nie podjęła żadnych kroków w tym kierunku, nie podjęła żadnego planu naprawczego i żadnych czynności zmierzających do skutecznego wywiązywania się przez spółkę z obowiązków składkowych. W apelacji podnoszono jedynie, że nie miała obowiązku składać wniosku o upadłość spółki z uwagi na ustalenia i wyrok w sprawie karnej [...] i z uwagi na nieobecność w spółce w trakcie zwolnień lekarskich i urlopu macierzyńskiego.

Sąd Apelacyjny, odnosząc się do zarzutów apelacji dotyczących związania sądu orzekającego w niniejszej sprawie wyrokiem sądu w sprawie [...], stwierdził, że wbrew twierdzeniom apelującej, treść prawomocnego orzeczenia w sprawie [...]

nie ma dla odwołującej przypisywanego w apelacji znaczenia prawnego. Sprawa karna dotyczyła odpowiedzialności karnej K. M. w zakresie stawianych jej tam czynów. Uznanie K. M. za winną popełnionych czynów w zakresie doprowadzenia M. W. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem własnym, wyrządzenia spółce szkody majątkowej znacznej wysokości oraz niezgłoszenia wniosku o upadłość spółki pomimo powstania w dniu 15 lutego 2011 r. warunków uzasadniających jej upadłość, nie stanowi podstawy do zwolnienia odwołującej z odpowiedzialności składkowej spółki na gruncie art. 116 Ordynacji podatkowej. Po pierwsze, różne są reżimy odpowiedzialności K. M. i odwołującej się, a co za tym idzie, różne przesłanki przesądzające o ich winie lub o zwolnieniu z odpowiedzialności. Po drugie, różne były zakresy przedmiotowe postępowań sądowych w sprawach [...] i XXI U 751/21. Podkreślenia wymaga, że przesłanki z art. 116 Ordynacji podatkowej są uregulowane wyczerpująco i powoływanie się przez apelującą na brak stwierdzenia jej winy w postępowaniu karnym dotyczącym innej osoby nie wypełnia żadnej z tych przesłanek. Postępowanie karne dotyczyło odpowiedzialności prawno-karnej opartej na innych niż wynikające z art. 116 Ordynacji podatkowej, przesłankach.

Jak ustalił na podstawie dokumentów Sąd Okręgowy odwołująca się w dniu 14 października 2011 r. zawarła umowę o pracę na czas nieokreślony z „B.” sp. z o.o. w P. na stanowisku dyrektora administracyjnego. Aktem notarialnym z 20 października 2011 r., Rep A nr [...], nastąpiła zmiana nazwy spółki „B.” na „W.” spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i na mocy sprzedaży zawartej w formie tego aktu notarialnego odwołująca się nabyła udziały w tej spółce. Na mocy tego aktu K. M. w związku z jej rezygnacją z funkcji prezesa zarządu złożoną w dniu 19 października 2011 r. została z tej funkcji odwołana, a w jej miejsce jako prezes zarządu została powołana odwołująca się. W ocenie Sądu Apelacyjnego od momentu uzyskania statusu członka zarządu spółki odwołująca się przyjęła na siebie prawa i obowiązki wynikające z pełnionej funkcji. Członkowi zarządu spółki kapitałowej należy przypisać miarę podwyższonej staranności, co wynika jednoznacznie z art. 293 § 2 k.s.h. Brzmienie przywołanego przepisu upoważnia do stwierdzenia, że nie wyłącza odpowiedzialności członka zarządu nieznanomość stanu finansów spółki (wyrok Sądu Najwyższego z 19 lutego 2008 r., II UK 100/07),

czy też subiektywna ocena sytuacji majątkowej spółki, a w szczególności nadzieja na przyszłe wpływy i zyski (wyrok Sądu Najwyższego z 10 lutego 2011 r., II UK 265/10).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego okoliczność, że odwołująca się pozostawała najpierw na zwolnieniach lekarskich a następnie na urlopie macierzyńskim i ponownie na zwolnieniach lekarskich, nie zwalnia jej z odpowiedzialności za zaległości składkowe spółki powstałe w okresie, gdy była członkiem zarządu tej spółki. Sąd drugiej instancji nie podzielił stanowiska odwołującej się, zgodnie z którym skoro warunki uzasadniające upadłość spółki powstały już w dniu 15 lutego 2011 r. i to K. M. powinna była wtedy zgłosić wniosek o upadłość spółki, to odwołująca się jest zwolniona z odpowiedzialności za niezłożenie wniosku o upadłość spółki w późniejszym okresie, gdy sprawowała funkcję członka zarządu. Sąd Apelacyjny przytoczył stanowisko orzecznictwa, w którym wyjaśniono, że „niezgłoszenie upadłości na skutek subiektywnej oceny, że właściwym czasem do zgłoszenia takiego wniosku była kadencja poprzedniego zarządu, nie może być zaaprobowane jako zachowanie osoby starannej w dbaniu o swoje interesy. Obejmując funkcję, nowy członek zarządu powinien w sytuacji w niewypłacalności spółki, przedłożyć jej sytuację właściwemu sądowi” (wyrok NSA w Warszawie z 24 kwietnia 2014 r., II FSK 1224/12).

W ocenie Sądu Apelacyjnego na gruncie dokonanych ustaleń faktyczno-prawnych nie ulegało wątpliwości, że odwołująca się nie wykazała, iż we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie zapobiegające ogłoszeniu upadłości (postępowanie układowe) albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub niewszczęcie postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego) nastąpiło bez jej winy.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego złożyła odwołująca się wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego. Odwołująca się powołała się na występowanie w sprawie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wskazując, że oczywista zasadność skargi kasacyjnej jest widoczna bez głębszej analizy prawniczej w

świetle treści wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 25 października 2019 r., [...]. Zestawiając bowiem treść art. 116 § 1 pkt 1 ordynacji podatkowej z treścią wskazanego wyroku widać od razu, że: - przesłanką zwalniającą członka zarządu z odpowiedzialności za zaległości spółki jest wykazanie, że niezgłoszenie we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło bez jego winy (art. 116 § 1 pkt 1 ordynacji podatkowej);

- wniosek o ogłoszenie upadłości „B.” Sp. z o.o. (później W. Sp. z o.o.) powinien być złożony w okresie od 15 maja 2011 r. do nie później niż 14 czerwca 2011 r. (wyrok w sprawie [...] o treści: (...)) ustala, iż warunki do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki B. sp. z o.o. przekształconej aktem notarialnym z dnia 20 października 2011 r. w spółkę W. sp. z o.o. powstały w dniu 15 maja 2011 r., zaś termin do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości w/w spółki upływał w dniu 14 czerwca 2011 r.). Skarżąca podniosła, że została powołana do zarządu spółki dopiero w dniu 19 października 2011 r. Jeśli zatem właściwy czas do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki to okres od 15 maja do 14 czerwca 2011 r., to niezłożenie tego wniosku nastąpiło bez jej winy ponieważ funkcję członka zarządu objęła 4 miesiące później.

Skarżąca dodała, że pominięcie przez Sąd Apelacyjny ustaleń wydanego w postępowaniu karnym wyroku skazującego wydanego w sprawie [...] należy uznać za rażące, zważywszy też na okoliczność, iż w świetle zaskarżonego skargą kasacyjną wyroku, to odwołująca się ma ponosić finansową odpowiedzialność za skutki przestępczej działalności innej osoby, która to osoba nie tylko doprowadziła spółkę do szkody w kwocie prawie pół miliona złotych, ale która to osoba sama uzyskała z tej przestępczej działalności korzyść majątkową w kwocie ponad ćwierć miliona złotych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnosząc się do tej przesłanki, nie można uznać, by skarga była oczywiście zasadna. W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

W niniejszej sprawie, mając na względzie stan faktyczny, nie można mówić o oczywistym naruszeniu art. 116 § 1 pkt 1 Ordynacji podatkowej. Zgodnie ze stanowiskiem orzecznictwa na odpowiedzialność członka zarządu spółki z o.o. z art. 299 k.s.h. nie wpływa okoliczność, iż przesłanki do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości powstały jeszcze przed datą objęcia przez niego funkcji. Członek zarządu powinien bowiem po objęciu funkcji i zapoznaniu się z sytuacją spółki zgłosić w ustawowym terminie wniosek o ogłoszenie upadłości. Sąd Najwyższy w uchwale z 1 grudnia 2017 r., III CZP 65/17 przesądził, że osoba obejmująca funkcję członka zarządu w spółce niewypłacalnej ma obowiązek zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości bez względu na stan majątku spółki, a więc nawet wtedy, gdy zgłoszony przez niego wniosek o ogłoszenie upadłości

spółki zostałby oddalony na tej podstawie, że majątek spółki nie wystarczyłby na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego lub wystarczyłby jedynie na zaspokojenie tych kosztów. Sąd Najwyższy potwierdził, że samo objęcie funkcji członka zarządu w niewypłacalnej spółce z o.o. nie oznacza automatycznego ponoszenia odpowiedzialności za jej długi, gdyż można się z tej odpowiedzialności zwolnić, zgłaszając wniosek o ogłoszenie upadłości spółki we właściwym czasie (30 dni), liczonym od chwili objęcia funkcji członka zarządu.

Podobne stanowisko w kwestii zasad odpowiedzialności członka zarządu na gruncie art. 116 Ordynacji podatkowej prezentowane jest w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego, który w wyroku 11 maja 2017 r., II FSK 312/17, (LEX nr 2301310) stwierdził, że „bierna postawa członka zarządu w spółce, której sytuacja majątkowa uzasadniała wszczęcie postępowania upadłościowego, nie może być oceniona jako ekskulpacja w świetle art. 116 § 1 pkt 1 Ordynacji podatkowej. Okoliczność, że stan niewypłacalności powstał wcześniej, tj. przed objęciem funkcji członka zarządu, nie jest okolicznością mogącą świadczyć o braku winy w niedopełnieniu tego obowiązku. [...] Dopiero przy stwierdzeniu, że wniosek nie został złożony we „właściwym czasie”, ale jednak został złożony po objęciu funkcji członka zarządu, można byłoby rozważać czy w sprawie zastosowanie znajdzie przesłanka ekskulpacyjna w postaci braku winy co do niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości (art. 116 § 1 pkt 1 lit.b Ordynacji podatkowej).” Sąd Najwyższy w wyroku z 8 lipca 2015 r. II UK 6/15 (OSNP 2017, nr 5, poz. 62.) stwierdził, że wina w ujęciu art. 116 § 1 pkt 1 lit. b Ordynacji podatkowej, to zarówno wina umyślna i związana z nią świadomość istnienia wymagalnych zobowiązań podatkowych, jak i wina nieumyślna w postaci niedbalstwa, które zakłada brak świadomości, ale opiera się na powinności i możliwości przewidywania istnienia wymagalnych zobowiązań podatkowych, a - rozważając kryterium winy - należy przyjąć obiektywny miernik staranności, jakiej można wymagać od strony należycie dbającej o swoje interesy.

Wyjątkowo uznaje się, że członek zarządu nie ponosi winy za niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości albo wniosku o wszczęcie postępowania układowego, jeżeli został odsunięty od prowadzenia spraw spółki, nie został do nich dopuszczony, powierzono mu w zarządzie zajmowanie się takimi zagadnieniami, że

nie miał wglądu w sprawy finansowe spółki i nie mógł wiedzieć, że zaprzestała ona spłacania długów (wyrok Sądu Najwyższego z 2 października 2008 r., I UK 39/08, OSNP 2010 nr 7-8, poz. 97). Winy tej nie wyłącza też choroba członka zarządu, jeśli miał on możliwość podjęcia działań zmierzających do zapewnienia prawidłowego działania spółki w tym okresie. Przyjmuje się wreszcie, że winy w niezgłoszeniu we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości zasadniczo nie wyłącza brak wiedzy członka zarządu na temat kondycji finansowej firmy, ani relacje zachodzące między poszczególnymi osobami wchodzącymi w skład zarządu, skoro na każdym z członków tego organu spółki spoczywa obowiązek i zarazem uprawnienie reprezentowania i prowadzenia jej spraw. Każdy z nich powinien też zachować należytą staranność w podjęciu działań zmierzających do ochrony interesów wierzycieli spółki zagrożonych stanem jej niewypłacalności i niedopuszczeniu do sytuacji, w której żaden z wierzycieli nie zostanie zaspokojony lub niektórzy zostaną zaspokojeni ze szkodą dla innych. Przeszkodą w wystąpieniu z wnioskiem o upadłość spółki nie może być również brak akceptacji pozostałych członków zarządu lub zgromadzenia wspólników dla tego rodzaju decyzji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 lutego 2022 r., III USK 320/21, LEX nr 3305670 i orzecznictwo tam powołane).

Na podstawie ustalonych w niniejszej sprawie okoliczności Sąd Apelacyjny stwierdził, że odwołująca się - jako pełniąca w okresie od 20 października 2011 r. do 11 grudnia 2012 r. funkcję członka zarządu spółki „W.” sp. z o.o. (o poprzedniej nazwie „B.” Sp. z o.o.) - była odpowiedzialna za nieopłacone przez spółkę składki powstałe w okresie od października 2011 r. do października 2012 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego z materiału dowodowego zebranego w sprawie wynikało, że odwołująca się, pozostając w spornym okresie członkiem zarządu „W.” Sp. z o.o., nie zgłosiła wniosku o ogłoszenie upadłości spółki oraz nie dowiodła, że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło bez jej winy (po objęciu przez odwołującą udziałów w spółce i przyjęciu funkcji członka - następnie Prezesa Zarządu, sytuacja spółki nadal uzasadniała złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, a odwołująca się nie podjęła żadnych kroków w tym kierunku, nie podjęła planu naprawczego i żadnych czynności zmierzających do skutecznego wywiązywania się przez spółkę z obowiązków składkowych).

Sąd drugiej instancji odniósł się wyczerpująco do powoływanego przez skarżącą wyroku w sprawie karnej stwierdzając, że wbrew twierdzeniom odwołującej się treść powoływanego przez nią prawomocnego orzeczenia w sprawie karnej nie miała dla znaczenia prawnego dla zakresu jej odpowiedzialności, ponieważ wyrok ten nie stanowił podstawy do zwolnienia odwołującej się z odpowiedzialności składkowej spółki.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[ał]

[SOP]